

Järfälla kommun: kontakt@jarfalla.se

Rektor: Niro.Salih@jarfalla.se

2022-06-14

Dnr 2020:5416

Beslut

efter kvalitetsgranskning av skolans arbete för
kvalitet i undervisningen i moderna språk –
undervisning för kommunikativ förmåga vid
Källtorpskolan i Järfälla kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 § skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning på Källtorpskolan. Syftet är att granska kvaliteten i några delar av undervisningen i moderna språk (i språken franska, spanska och tyska) – undervisning för kommunikativ förmåga inom ramen för språkval i grundskolan. Granskningen omfattar 30 grundskolor spridda över landet. Ett fåtal av skolorna erbjuder moderna språk via fjärrundervisning.

Granskningen ska besvara två frågeställningar:

1. I vilken utsträckning ger undervisningen i moderna språk eleverna möjlighet att utveckla kommunikativ förmåga (produktion och interaktion) så att de kan använda målspråket i olika sammanhang?
2. I vilken utsträckning skapar skolan förutsättningar för en undervisning av hög kvalitet som ger eleverna reella möjligheter att fullfölja sina studier i moderna språk?

Detta beslut avser Källtorpskolan i Järfälla kommun. Skolinspektionen har genomfört fyra lektionsobservationer i språken franska, spanska och tyska. Dessutom har intervjuer med elever, lärare och rektorn genomförts. Granskningen genomfördes 25 och 26 april av utredarna Anna Ponnert och Maria Lundström. Intervjuerna och lektionsobservationerna har sammanställts i ett protokoll som kommunicerats med huvudmannen. Protokollet ligger, tillsammans med inkommen dokumentation, till grund för detta beslut. De samlade iakttagelserna från alla skolor som ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. Rapporten är planerad att publiceras under februari 2023.

Fakta om verksamheten

Källtorpskolan är en kommunal skola belägen i Järfälla kommun. Skolan har cirka 340 elever och leds av en rektor och biträdande rektor. Skolan erbjuder franska, spanska och tyska som moderna språk. Det finns totalt fyra lärare i moderna språk varav en inte är behörig lärare och en annan är legitimerad lärare men saknar behörighet i det moderna språket. På skolan finns det en undervisningsgrupp i franska och tyska och två i spanska i varje årskurs. Det finns totalt 17 elever som i årskurs 9 slutat läsa moderna språk och 48 elever som inom ramen för språkvalet läser extra svenska och engelska, förutom en elev som läser modersmål. Alla lärare på skolan ingår i ett arbetslag och ämneslag.

Läsanvisning

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp i granskningen vilket beskrivs i bilaga 1 Bedömningsområden. Granskningens författningsstöd återfinns i bilaga 2. På varje område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar men att utvecklingsområden finns eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas och visar på vilka punkter. Skolinspektionen begär också en skriftlig redovisning av åtgärder av huvudmannen. Om Skolinspektionen bedömer att skolan uppfyller kriterierna i hög utsträckning begär inte Skolinspektionen motsvarande redovisning men kan lämna framåtsyftande kommentarer.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Källtorpskolan i följande utsträckning:

Undervisningen ger elever möjlighet att utveckla kommunikativ förmåga

Skolinspektionen bedömer att undervisningen i moderna språk vid Källtorpskolan i flera delar ger eleverna möjlighet att utveckla kommunikativ förmåga och att utvecklingsområden finns.

Utvecklingsarbete behöver inledas inom följande delar:

- Rektorn och lärarna behöver göra eleverna mer delaktiga i planeringen samt efterfråga och löpande använda elevernas återkoppling för att skapa en varierad undervisning där interkulturella inslag blir en naturlig del av arbetet.
- Rektorn och lärarna behöver uppmuntra, skapa möjligheter och utveckla användningen av målspråket hos såväl elever som lärare.

Skolan skapar förutsättningar för en undervisning av hög kvalitet

Skolinspektionen bedömer att Källtorpskolan i flera delar skapar förutsättningar för en undervisning av hög kvalitet och att utvecklingsområden finns.

Utvecklingsarbete behöver inledas inom följande delar:

- Rektorn behöver skapa förutsättningar och uppmuntra ett gemensamt utvecklingsarbete i ämneslaget moderna språk som vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet samt möjliggöra ämnesdidaktisk kompetensutveckling för lärarna.

- Rektorn behöver systematiskt följa upp och återkoppla på undervisningen och ämneslagets kvalitetsarbete i moderna språk.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 2022-12-14 redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån [de](#) identifierade utvecklingsområdena och resultat av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall (bilaga 3) användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till: anna.ponnert@skolinspektionen.se. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2020:5416) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive område. I slutet på varje område finns en sammanfattande bedömning.

Undervisningen ger elever möjlighet att utveckla kommunikativ förmåga

I detta område granskas om undervisningen i moderna språk ger eleverna möjlighet att utveckla en allsidig kommunikativ förmåga. Det handlar bland annat om att eleverna får möjlighet att formulera sig och samspela med andra i tal och skrift samt lära sig att anpassa sitt språk till olika situationer, syften och mottagare.

Ämneslaget behöver utveckla en gemensam undervisningsidé kring kommunikativ förmåga och låta interkulturell kompetens färga språkundervisningen

Granskningen visar att det i ämneslaget finns en bred tolkning av styrdokumentet och hur olika moment och språkliga förmågor viktas mot varandra. Undervisningsidén kring den kommunikativa förmågan präglas främst av läromedlets upplägg och innehåll och lärarnas egna förhållningssätt. Granskningen visar att förekomsten av varierade och regelbundet återkommande kommunikativa övningar är knapp med något undantag. Granskningen visar vidare att språklärarna inte tar del av ämnesdidaktisk forskning eller beprövad erfarenhet för att utveckla undervisningen och idén om den kommunikativa förmågan. När det gäller arbetet med interkulturell kompetens genomsyras inte denna språkundervisningen utan begränsas till enstaka inslag. Granskningen visar att eleverna ytterst sällan får utvärdera och påverka undervisningen.

Den kommunikativa idén behöver synliggöras och förankras i forskning och beprövad erfarenhet

I lärarintervjun framkommer att styrdokumentet uppfattas som otydliga och tolkningsbara av språklärarna på skolan vilket leder till att de förhåller sig olika till det som står där. Det framgår vidare att varje språklärare viktat moment och arbetet med språkliga förmågor utifrån det som de själva anser vara grunden i språkinläringen. Utifrån lärarintervjun och lektionsobservationer kan det handla om allt från att drilla eleverna i grammatik och ordinläring till att utifrån lärarens eget intresse spontant arbeta med uppgifter ibland kopplat till kultur i målspråksländerna eller händelser i Sverige. I lärarintervjun lyfter en av lärarna just risken för godtycke när styrdokumentet är tolkningsbara i sin öppna styrning. Majoriteten av språklärarna berättar att de utgår från sina läromedel som täcker upp det centrala innehållet men där de ibland behöver lägga till extra muntliga övningar och andra uppgifter.

Det framkommer i granskningen att det är en utmaning att få eleverna att prata på målspråket. En av lärarna betonar att hen vill att eleverna ska prata ofta och att de ska känna att det är möjligt. Hen vill även bryta mönstret där eleverna upprepat pratar om var de bor och var de handlar för att istället kunna uttrycka andra saker som att kylan är sönder eller att någon demonstrerar. En lärare tillägger att arbetet med muntlig kommunikation också kräver ramar för att det ska leda till inlärnin-
g, att de kan bli högljutt och att det är problematiskt att hinna med att lyssna på alla eleverna.

I lärar- och elevintervjun framkommer att eleverna i ett av språken redovisar sina landprojekt på målspråket genom att göra en affisch och presentera denna för språkgruppen, alternativt visa ett bildspel. En annan lärare beskriver hur hen använder sig av en "bildpedagogik" och visar eleverna bilder från en dagstidning som de spontant med hjälp av riktade frågor får beskriva på målspråket inför gruppen, vilket observerades vid ett lektionsbesök. Lärarna berättar att de kopplar program på UR (Utbildningsradion) och Youtube-klipp till bokens teman. Det förekommer även att någon språkgrupp arbetar med korta pjäser med dialoger som de ska kunna läsa med flyt. I lärarintervjun framkommer det vidare att det finns muntliga övningar till varje kapitel och tema som eleverna gör samtidigt som läraren cirkulerar runt och lyssnar på dem. Eleverna berättar i elevintervjun att deras lärare inte pratar om vilken användning de kan ha av målspråken i framtiden. När de får muntliga uppgifter kan det enligt eleverna handla om att prata om vädret eller kläder. Att spela in film är ett annat exempel eleverna ger på hur de arbetar med muntliga uttryck. Ett annat exempel är att eleverna i ett av språken får lösa mysterier eller leka på målspråket. Rollspel har enligt eleverna förekommit i ett av språken och handlade om restaurangbesök.

Vid lärarintervjun framkommer att språklärarna inte använder sig av ämnesdidaktisk forskning för att planera eller utveckla undervisningen. Enligt lärarna har ämneslaget träffar varannan vecka under en veckodag då inte alla språklärare är på plats men de säger samtidigt att de kan lägga denna på annan planeringstid, även om de inte anser att det är optimalt. Det framkommer vidare att de försökt använda material från Skolverket men att de inte fullföljde idén då tiden behövde tas i anspråk till skolans satsning på lektionsdesign, vilket de säger sig haft användning för även på språklektionerna. Detta beskrivs och bedöms längre fram i detta beslut.

[Förekomsten av interkulturell kompetens är begränsad och inte en naturlig del av språkundervisningen](#)

Lärarna beskriver hur de arbetar för att få in interkulturell kompetens i språkundervisningen och även göra jämförelser med hänvisning till det som står i kunskapskraven. Utifrån att olika målspråksländer tas upp i läromedlet väljer en av lärarna att låta eleverna individuellt göra ett landprojekt per årskurs. I lärarintervjun framkommer att läraren i ett av målspråken berättar om kulturkrockar och att hen ibland vi-

sar en scen från en film eller till exempel tar upp litteraturhistoria. Även övriga lärare säger att de berättar om egna erfarenheter från målspråksländerna, traditioner och högtider. Elever berättar att de i slutet av läsåret kan få se en film, oftast utan uppgifter till. Vid något tillfälle har samma elever sett anpassade nyheter på målspråket. I övrigt beskriver eleverna att de får ta del av kulturen i målspråksländerna exempelvis via informationsrutor i läroboken och ibland när läraren berättar om upplevelser från något målspråksland. Eleverna upplever generellt att de inte arbetar särskilt mycket kring kultur, vardagsliv och traditioner i målspråksländerna och att de inte får en känsla för länderna innanför klassrummets väggar.

Elevernas återkoppling på undervisningen efterfrågas sällan

Vid elevintervjuerna berättar majoriteten av eleverna att de inte får möjlighet att påverka undervisningen och att det är läroboken som styr deras arbete. En elev säger att hen och några andra utvalda elever med höga betyg kan få frågan om vad läraren behöver förbättra i undervisningen. Det har hänt vid något tillfälle att elever fått välja mellan att arbeta vidare i läroboken eller i ett häfte och välja ordningen på uppgifterna som ska göras under en lektion. Vid lärarintervjun framkommer att lärarna sällan efterfrågar vad eleverna tycker om undervisningen och om så sker blir det en muntlig fråga främst i början och i slutet av läsåret.

Arbetsformer och stöd för användande av målspråket

Granskningen visar att elever och lärare inte använder målspråket i den muntliga kommunikationen i undervisningen i någon större omfattning. Vidare visar granskningen att anpassningar till elevers intressen och variationen av innehåll och arbetsformer är sparsam. Det framkommer också i granskningen att eleverna till viss del får stödstrukturer för att uttrycka sig i skrift och att utmaningar ges i form av extramaterial med texter och övningar i tryckt eller digital form.

Lärarnas och elevernas användning av målspråket i undervisningen är begränsad

Vid lektionsobservationerna sker den mesta kommunikationen på svenska. Lärarna talar svenska och ställer ibland frågor till eleverna eller ger vissa instruktioner på målspråket som sedan översätts direkt till svenska. Vid lärarintervjun förklarar lärarna användningen av svenska med att eleverna kan gå miste om information och att de använder målspråket för att kommunicera sidnummer eller fråga hur det går. Lärarna berättar vidare att eleverna möjligtvis talar på målspråket en gång i veckan och då utifrån texters teman, ord och fraser i läroboken. Lärarna säger att det är svårt att hinna med att prata. Vid elevintervjuerna visar det sig att i det språk som läraren uttrycker att hen talar alldeles för lite på målspråket uppfattar eleverna att hen talar mycket, framförallt i början av lektionen. I ett annat av språken säger eleverna att lärarna nästan enbart talar svenska och i ett tredje hälften på vardera svenska och målspråket. Eleverna säger att de sällan talar fritt och i ett par av språken att de inte har några muntliga uppgifter. Det som kan förekomma enligt

eleverna är att de läser dialoger högt och pratar utifrån frågor i läroboken. Vid lektionsobservationerna förekommer det att elever pratar om väder, sin helg, svarar på frågor för att lära sig begrepp och verb böjningar och beskriver bilder utifrån rikade frågor från läraren.

Innehåll och arbetsformer i undervisningen anpassas till viss del till elevernas intressen

Elever uppfattar undervisningen som enformig med fokus på lärobokens innehåll och arbetet med texter, översättningar och grammatik. Lärar- och elevintervjun visar på förekomst av muntliga presentationer om länder och fritidsintressen. Samtidigt upplever elever att de utför uppgifter på lärarens uppmaning utan koppling deras intressen. I ett av språken fick eleverna skriva manus och spela in en video när de lagade mat hemma, som dock inte behövde ha koppling till maten i målspråksländerna. Eleverna uppfattar inte att de får lyssna eller arbeta med musik eller låttexter på lektionerna även om lärarna berättar att det hänt någon enstaka gång om det exempelvis förekommit i läroboken. I lärarintervjun berättar lärare att de utgår från bokens struktur och fasta teman och att eleverna ibland kan välja arbetsformer. Det framgår i lärarintervjun att när en planering väl är gjord kan eleverna bara påverka till en viss del. Det händer dock att lärare försöker fånga elevernas intressen eller fråga vad de tycker om. Enligt lärarna använder de ibland serier från UR eller Youtubeklipp samtidigt som det framkommer att en grupps tittande på serien Skam ansågs ta för mycket av lektionstiden och var något som dessutom inte efterarbetades. Eleverna säger att de önskar mer variation i undervisningen som till exempel spela analoga spel, läsa sagor, jobba mer med quizlet eller göra besök utanför skolmiljön. En elev uttrycker att det är lättare att hänga med på lektioner om det är roligare och om de får tänka mer själva.

Eleverna får stödstrukturer för att uttrycka sig i skrift och extra uppgifter vid behov

En av lärarna berättar att eleverna får stöd i form av instruktioner på den digitala plattformen när de ska göra sitt landprojekt. En annan lärare jobbar med processkrivning utifrån vad eleverna redan kan och inte kan uttrycka och på så sätt växer texten fram och deras självkänsla utvecklas. Ett annat exempel som kommenteras i lärarintervjun är att ge eleverna ett antal ord på tavlan som de ska bygga ihop till en text utifrån ett visst, för dem i början okänt, tema. Denna text får de välja att skriva på svenska eller på målspråket. En annan form av mall som tas upp i lärarintervjun är att låta elever skriva om en text från läroboken till sin egen, till exempel om familjen. Eleverna får enligt lärarna även hjälp med ord på tavlan och fraser som är bra att kunna, vilket eleverna bekräftar. Eleverna berättar att de får tips på hur de kan skriva med hjälp av frågor som de ska besvara.

Vid behov av utmaningar berättar lärare och elever att eleverna kan få extra övningar och texter utifrån olika nivåer, böcker att läsa i eller en uppmaning att hjälpa någon klasskamrat. Lärarna säger att de gör extra anpassningar i undervisningen utifrån de olika elevernas behov.

Lärarna ger eleverna god vägledning för att pröva strategier då målspråket inte räcker till

Granskningen visar att lärarna ger eleverna ledtrådar eller vägleder dem till att hitta ord de saknar för att kunna uttrycka sig i tal och skrift.

Enligt lärarna stöttar de eleverna i deras muntliga och skriftliga utveckling genom att visa dem var de hittar ord i läromedlet eller ge dem listor med användbara ord, som exempelvis räkneord när de ska säga ett pris. Lärarna säger att de förklarar med andra ord, använder kroppsspråk eller är övertydliga. En av lärarna lyfter även att det är viktigt att bygga elevernas självförtroende och att hen utvecklat en teknik där hen återkommer efter fem minuter för att följa upp om eleven hittat uttrycket den sökte. Eleverna beskriver hur lärarna ger dem nyckelord, exempelmeningar, förklarar sammanhanget och låter dem gissa ord. Eleverna ger även exempel på lärare som ger dem det rätta svaret direkt eller ber dem titta i läroboken eller i ordböcker. Eleverna berättar att de även kan få liknande ord på svenska eller en del i ett uttryck så att eleverna kan fylla i resten.

Klassrumsklimatet förebygger talängslan och uppmuntrar till användning av språket

Granskningen visar att eleverna generellt upplever sig trygga i klassrummet och att de flesta vågar svara på frågor. Vidare visar granskningen att lärarna ibland styr vem eleverna ska arbeta med men att de oftast är placerade bredvid en kompis som de känner sig trygga med.

I lärarintervjun framkommer att elevernas placering varierar mellan språk och årskurser från att de får sätta sig var de vill till att det är mer restriktivt i två av språken i årskurs 7 och 8. För att få ett tryggt klassrumsklimat arbetar eleverna oftast med den de sitter bredvid eller i mindre grupper, enligt lärarna. När det gäller möjligheten att få arbeta i olika konstellationer resonerar en av lärarna att de får våga möta andra elever i andra ämnen. En annan lärare lyfter vikten av att eleverna ska våga göra bort sig och våga lämna sin bekvämlighetszon. En anpassning, som framkommer i lärarintervjun, är att elever kan få redovisa inför halvklass. Lärarna i ett av språken kan se mönster i att flickor är ambitiösa och starka samtidigt som pojkarna pratar mer på målspråket och har bättre självförtroende. I de andra två språken kan lärarna inte riktigt se några mönster. I rektorsintervjun framkommer att rektorn uppfattar att det finns en viss skillnad mellan flickor och pojkar där pojkarna vågar och tar mer plats. Rektorn berättar vidare att med tanke på att språkgrupperna består av elever från olika klasser och bara träffas ett par gånger i veckan är det en utmaning att nå de tysta duktiga flickorna. Eleverna uttrycker att de är trygga även om det finns elever som kan vara osäkra som inte vågar säga fel, ibland av rädsla för att det ska påverka betyget. I en av språkgrupperna upplever elever att det är väldigt tyst, även om det finns elever som skulle kunna svara, och att det kan bero på att de kommer från olika klasser. Eleverna beskriver att de arbetar och sitter bredvid kompisar och att de emellanåt kan välja vem de vill arbeta

med. Eleverna säger att de inte upplever att det är någon skillnad mellan hur mycket flickor eller pojkar talar på målspråket. Enligt eleverna fördelar läraren ordet på ett bra sätt och går bara vidare om någon inte kan svara.

Sammanfattande bedömning av området:

Skolinspektionens bedömer att undervisningen i flera delar ger eleverna möjlighet att utveckla kommunikativ förmåga.

Skolinspektionens granskning visar att språklärarna vid Källtorpskolan har en varierad syn på hur mycket och på vilket sätt den kommunikativa förmågan ska genomsyra språkundervisningen. Granskningen visar vidare att det framförallt är läromedel som får tolka och styra det centrala innehållet i undervisningen och att det finns en viss avsaknad av variation i arbetssätt och innehåll. Kopplingen i undervisningen till interkulturell kompetens är inte en naturlig del av undervisningen och granskningen visar att den är tämligen begränsad till det som tas upp i läromedlet i form av exempelvis informationsrutor. Det finns dock spontana inslag med koppling till länders kultur, levnadssätt eller beskrivningar av egna upplevelser. Vid granskningen framkommer att eleverna i liten grad har möjlighet att påverka arbetsformer och innehåll i undervisningen och att deras intressen sällan efterfrågas. Det framkommer också i granskningen att möjligheten att använda målspråket är begränsat och att även lärarna till stor del talar svenska i klassrummet.

Granskningen visar på att eleverna får stödstrukturer för att uttrycka sig främst i skrift och att de får god vägledning och hjälp när deras språkkunskaper inte räcker till. Det framkommer även att lärarna arbetar medvetet med klassrumsplacering utifrån elevernas behov och använder strategier för att skapa ett tryggt klassrumsklimat så att eleverna ska våga uttrycka sig.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektorn och lärarna behöver göra eleverna mer delaktiga i planeringen samt efterfråga och löpande använda elevernas återkoppling för att skapa en varierad undervisning där interkulturella inslag blir en naturlig del av arbetet.

Skolinspektionens granskning visar att eleverna i låg grad kan påverka undervisningens innehåll och arbetsformer och att det finns ett behov av en mer varierad undervisning. Granskningen visar också att det är möjligt att utveckla kunskaper om, och låta undervisningens innehåll i högre grad genomsyras av, kultur, vardagsliv, levnadssätt och sociala relationer i målspråksländerna. Detta arbete omfattar även att göra jämförelser med svenska förhållanden.

Skolinspektionen rekommenderar därför rektorn och lärarna att utveckla metoder för att kontinuerligt inhämta elevernas återkoppling på undervisningens innehåll och arbetsformer. En del i detta arbete kan vara att lära eleverna vad elevdelaktighet och påverkan innebär och att vid några tillfällen låta eleverna göra val eller presentera egna idéer. Att skapa en varierad undervisning kan också vara ett sätt att motivera och stimulera eleverna. Ett sätt är att mer systematiskt arbeta för att öka den interkulturella kompetensen. Detta för att eleverna ska förstå hur människor lever i målspråksområden och därmed komma närmare det språk de studerar i en klassrumsmiljö och kunna se sig själva som framtida användare av språket.

- Rektorn och lärarna behöver uppmuntra, skapa möjligheter och utveckla användningen av målspråket hos såväl elever som lärare.

Skolinspektionens granskning visar att elever och lärare i låg grad använder målspråket i undervisningen.

Skolinspektionen rekommenderar därför att lärarna i ämneslaget, med stöd av rektorn, gemensamt diskuterar och utvecklar undervisningsidéer med fokus på ökad målspråksanvändning. Det kan handla om att utforma varierade arbetsformer och ett varierat innehåll utifrån ett kommunikativt synsätt men även att låta den kommunikativa förmågan ta mer plats i undervisningen. Det kan också handla om att använda och lyfta de uppgifter som läromedlen erbjuder i muntlig och skriftlig kommunikation och interaktion och att variera mellan styrt och fritt tal. Skolinspektionen rekommenderar att eleverna vid varje lektionstillfälle uttrycker sig på målspråket och att lärarna ökar sin användning av målspråket, särskilt med tanke på att flertalet elever sällan tar del av språket i något annat forum.

Skolan skapar förutsättningar för en undervisning av hög kvalitet

I detta område granskas skolans arbete för att skapa förutsättningar för hög kvalitet i undervisningen i moderna språk. Detta för att studierna i moderna språk ska förbli attraktiva och ge eleverna förutsättningar att fullfölja sina studier.

Likvärdig status kring undervisningen i moderna språk

Granskningen visar att rektorn behandlar ämnet moderna språk som alla andra ämnen på skolan när det gäller vikten av att läsa språk och delvis när det gäller organisatoriska förutsättningar. Granskningen visar vidare att det saknas en tydlig och systematisk utvärdering och uppföljning med återkoppling till ämneslaget av kvalitén på undervisningen i moderna språk.

Vid rektorsintervjun framkommer att det är biträdande rektorn som är moderna språklärarnas närmsta chef. Vidare säger rektorn att hen och kollegerna betraktar ämnet moderna språk likvärdigt övriga ämnen på skolan och att hen ofta lyfter innebörden av att läsa moderna språk och betydelsen av meritpoängen. Samtidigt tror rektorn att eleverna är tudelade och troligen tycker att "kärnämnen" svenska, matematik och engelska är viktigare än både språk och de praktiskt-estetiska ämnena, en bild som även språklärarna delar. I elevintervjun framkommer att de flesta eleverna bekräftar bilden som rektorn ger av elevernas syn på statusen för moderna språk. Det framkommer dock i elevintervjun att ett par elever värderar ämnet väldigt högt och förklarar det med värdet i att kunna ytterligare språk och att betyget är lika mycket värt som övriga ämnens. Rektorn säger också att språk kan upplevas som jobbigt på grund av att det finns elever från olika klasser i språkgrupperna. Vidare menar rektorn att statusen för moderna språk även kan påverkas av att eleverna istället för ett modernt språk kan läsa extra svenska eller engelska. I lärarintervjun framkommer att lärarna ibland upplever att det finns en idé om att det "bara är moderna språk som går bort" eller att studiedagar hamnar på dagar med språkundervisning.

Rektorn har kunnat se en förändring där tyskan numera växt sig lika stor som franska men att spanskan fortfarande är det största språket på skolan. Vidare framgår det av intervjun att rektorns ambition är att språkgrupperna ska ha ungefär 25 elever. Lärarna berättar att de i ett av språken har grupper om 11-13 elever och i övriga cirka 25 elever. Språken har hemklassrum och det finns tillgång till grupprum. Eleverna i årskurs 7 får undervisning tre lektionspass i veckan och övriga årskurser två pass i veckan. När det gäller schemapositionen för moderna språk är den beroende av vilka dagar språklärarna arbetar på skolan men också av att skolan säljer språkundervisning till årskurs 6 till två andra skolor som har ett önskemål om att lektionerna ska placeras i början eller i slutet av skoldagen. Enligt rektorn är det inget som påverkar undervisningen mer än att det blir läsningar i schemat. I lärarintervjun beskriver dock språklärarna att den schemaläggning som krävs för att undervisa årskurs 6 bidrar till att de ibland missar gemensamma skolkonferenser eller andra möten men att de i övrigt upplever de att behandlas likvärdigt andra lärare.

Rektorn uppger att hen tar reda på hur kvalitén i språkundervisningen är genom uppföljning av resultat och terminsbetyg och sådant hen får höra i sin roll som rektor. Rektorn berättar att de i slutet av läsåret har utvärderingar där bland annat ämneslaget gemensamt under ett par timmar skriftligen utvärderar resultaten i sitt ämne. Enligt rektorn kan ämneslaget få återkoppling på sin redovisning om det är något särskilt som skolledningen uppmärksammat och behöver följas upp, i övrigt kan det bli en del av Mål- och resultatrapporten som de kan läsa. Rektorn berättar att de på skolan har arbetat mycket med samplanering och likvärdighet i alla ämnen. Rektorn har däremot ingen bild av att språklärarna gör utvärderingar av undervisningen med eleverna mer än att de reflekterar över elevernas resultat. Enligt rektorn är det den biträdande rektorn som i mån av tid gör lektionsbesök men

detta sker inte systematiskt och det är ofta kopplat till att elevhälsoteamet uppmärksammat något som behöver följas upp. Besök på ämneslagmöten görs enligt rektorn även av biträdande rektorn men även här utan systematik och om det finns tid. Däremot lyfter rektorn att språklärarna ingår i arbetslag och att skolledningen och elevhälsoteamet kan delta på dessa möten, något som språklärarna bekräftar. Lärarna berättar att de i ämneslaget och i arbetslaget i juni får utvärdera områden som skolan arbetat med under året som "problematisk frånvaro" däremot inget ämnesspecifikt.

Arbete för att säkra kompetens till undervisningen i moderna språk

Granskningen visar att det till viss del saknas förutsättningar för kollegial samverkan inom ämnet moderna språk och att lärarna inte tar del av ämnesdidaktisk forskning och kompetensutveckling. Granskningen visar dock att språklärarna är delaktiga i den allmänna kompetensutbildningen på skolenivå. Vidare visar granskningen att obehöriga lärare får stöd av ämneslagets ledare.

Vid rektorsintervjun framgår att skolans personal under läsåret har arbetat med lektionsdesign som letts av skolans förstelärare. Enligt rektorn finns det en kompetensutvecklingsplan för att lärarna i olika ämnen vart tredje år ska kunna fortbildas utifrån behov de själva identifierat. Rektorn tillägger att om en lärare vill gå en fortbildning som gynnar eleverna så kan frågan ställas till rektorn. Därutöver har kommunen enligt rektorn nätverk i språk men hen är samtidigt osäker på om de haft några möten. Vid lärarintervjun framkommer att lärarna inte får ämnesspecifik kompetensutveckling och att de får ett nej om det praktiskt skulle påverka verksamheten. Lärarna säger att de inte har något samarbete med andra skolor i kommunen men att det hade varit önskvärt.

Enligt rektorn har moderna språk ämneslagträffar varje vecka som språklärarna kan lägga vid en annan tidpunkt för att de som arbetar deltid ska kunna närvara. Vid rektorsintervjun framkommer att rektorn inte har en bild av hur språklärarna samverkar och planerar tillsammans. Enligt rektorn får de inga övriga direktiv än de som är allmänna för alla ämnen som till exempel samplanering, sambedömning och likvärdighet, arbetet i ämneslaget bygger på tillit. Rektorn säger att hen för ett par veckor sedan uppmärksammat att de saknar protokoll från ämneslagträffarna. I lärarintervjun framkommer att lärarna upplever att det finns för lite tid för ämnesspecifika frågor och att mycket av tiden gått till skolans fortbildningssatsning på lektionsdesign. Detta har enligt en av lärarna lett till att idén om att använda material från Skolverket i ämneslaget rann ut i sanden. Enligt rektorn är det naturligt att tid behöver omfördelas för specifika satsningar. I lärarintervjun framkommer att lärarna vid något tillfälle utbyter idéer i ämneslaget eller vid en informell fika och att de har ett visst samarbete inom ett av språken. Det framkommer vidare i lärarintervjun att obehöriga lärare får stöd av ämneslagsledaren som har det i sitt uppdrag.

Det finns rutiner för att främja att fler elever fullföljer studier i moderna språk

Granskningen visar att det finns tydliga rutiner kring omval och avhopp från moderna språk. Granskningen visar vidare att tydligheten lett till att färre elever väljer bort sitt moderna språk. Både rektorn, lärarna och eleverna är medvetna om anledningar till att elever väljer bort moderna språk och ser inga större mönster. Granskningen visar att eleverna får stöd genom att lärarna gör extra anpassningar i undervisningen både på ett generellt och individuellt plan.

I rektorsintervjun framkommer att skolan har en rutin med en omvalsblankett där elev och vårdnadshavare förklarar anledningen till ett önskemål om byte mellan moderna språk. Både läraren som undervisat och som ska ta emot eleven lämnar sina synpunkter. När mentorn skrivit under fattar rektorn beslutet om ett omval anses rimligt. Rektorn tillägger att om det däremot handlar om ett byte till extra svenska eller engelska behövs det en plan och ett åtgärdsprogram där skolans Kunskapscenter (KC) involveras, med specialpedagoger och speciallärare. Vid ett sådant byte genomförs ett möte med KC, och vårdnadshavare och ingen blankett behöver fyllas i. Rektorn betonar vikten av studie- och yrkesvägledarens roll att informera eleven om påverkan på meritvärdet. Tidigare förekom det enligt rektorn elever som valde bort moderna språk trots att de klarade övriga ämnen. Detta har enligt rektorn förändrats utifrån de möten och åtgärdsprogram som numera hålls och skrivs och har resulterat i att eleverna är mer eftertänksamma och att färre väljer bort moderna språk. Anledningar till att elever hoppar av moderna språk kan vara att de behöver fokusera på ämnen som ger gymnasiebehörighet, att de är stressade eller inte behöver ett 17:e ämne inför gymnasievalet, enligt rektorn. Men rektorn lyfter att det även handlar om att ämnet moderna språk kan väljas bort. Utifrån rektorsintervjun är det KC som indirekt utvärderar arbetet med elever som hoppar av moderna språk genom att titta på orsaker och åtgärder. Rektorn kan inte se några mönster bland elever som väljer bort moderna språk mer än att det finns en ökning bland flickor som gör det på grund av psykisk ohälsa. Vid elevintervjun framkommer att elever väljer bort språket för att det är svårt eller tråkigt, att de behöver klara övriga ämnen, inte känner sig trygga i språkgruppen eller helt enkelt vill slippa läxor och prov genom att läsa extra engelska eller svenska. Lärarna säger att det främst handlar om elever som inte blir godkända i andra ämnen men att det inte är givet att de får byta bort ett språk som de klarar.

Lärarna och rektorn berättar att extra anpassningar görs i undervisningen. Vid behov kan lärarna individanpassa arbetsuppgifter för att en elev åtminstone ska bli godkänd eller anpassa utifrån andra behov som vid NPF (neuropsykiatriska funktionsnedsättningar). Det förekommer läxhjälp två dagar i veckan men där finns ingen språklärare tillgänglig. Däremot berättar rektorn att en av språklärarna har 40 minuters resurstid i veckan i sin tjänst.

Sammanfattande bedömning av området:

Skolinspektionens bedömer att skolan i flera delar skapar förutsättningar för en undervisning av hög kvalitet.

Skolinspektionens granskning visar att ämnet moderna språk vid Källtorpskolan betraktas som likvärdigt andra ämnen när det gäller språklärarnas inkludering i skolans allmänna arbete och vad gäller status hos rektor och lärare. Granskningen visar däremot att de organisatoriska förutsättningarna delvis påverkas av att språklärare arbetar deltid på skolan och att schemaläggningen behöver anpassas av att skolan säljer språkundervisning till årskurs 6. Vidare framkommer i granskningen att rektorns uppföljning och återkoppling av ämneslaget moderna språks utvecklingsarbete sker sällan och inte är systematiskt. Det framgår även att ämneslaget saknar en systematik och till viss del direktiv kring sitt utvecklingsarbete inom ämnet och att språklärarna inte tar del av ämnesdidaktisk forskning eller kompetensutveckling. Granskningen visar att skolan har en tydlig rutin både för omval mellan språk och för de elever som behöver läsa extra svenska eller engelska. Slutligen visar granskningen att eleverna får extra anpassningar i undervisningen både på individnivå som av mer generell karaktär.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektor behöver skapa förutsättningar och uppmuntra ett gemensamt utvecklingsarbete i ämneslaget moderna språk som vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet samt möjliggöra ämnesdidaktisk kompetensutveckling för lärarna.

Skolinspektionens granskning visar att språklärarna i låg grad samarbetar kring ämnesdidaktiska frågor och att de saknar ämnesdidaktisk kompetensutveckling.

Skolinspektionen rekommenderar därför rektor att ge lärarna ramar och tydliga direktiv för att kunna fördjupa ett gemensamt utvecklingsarbete som bygger på forskning och beprövad erfarenhet. Rektor behöver även uppmuntra och möjliggöra för lärarna att ta del av ämnesdidaktisk forskning genom fortbildningar eller förslagsvis ett arbete över tid utifrån Skolverkets material "Språksprånget".

- Rektor behöver systematiskt följa upp och återkoppla på undervisningen och ämneslagets kvalitetsarbete i moderna språk.

Skolinspektionens granskning visar att rektor i låg grad följer upp och återkopplar på ämneslagets arbete med att utveckla språkundervisningen.

Skolinspektionen rekommenderar därför rektorn, eller om hen väljer att delegera arbetet till biträdande rektor, att utveckla strukturer för att följa upp undervisningen regelbundet, både avseende innehåll och genomförande. För att säkerställa att lärarna har rätt förutsättningar och att det kollegiala arbetet bygger på beprövad erfarenhet, är grundad i forskning och leder till nya insikter och undervisningsidéer är det av största vikt att ämneslaget får återkoppling på sitt utvecklingsarbete.

På Skolinspektionens vägnar

X Anna Wide

Anna Wide

Beslutsfattare

Signerat av: Anna Wide

X Anna Ponnert

Anna Ponnert

Utreddare

Signerat av: Anna Ponnert

Beslut har fattats av undervisningsrådet Anna Wide

Utreddare Anna Ponnert har varit föredragande i ärendet. I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även utredare Maria Lundström deltagit.

Bilaga 1: Bedömningsområden

Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av framtagna kvalitetskriterier, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet.

Inom respektive frågeställning granskas följande:

Frågeställning 1: I vilken utsträckning ger undervisningen i moderna språk elever möjlighet att utveckla kommunikativ förmåga (produktion och interaktion) så att de kan använda målspråket i olika sammanhang?

1. Undervisningsidé kring kommunikativ förmåga på målspråket
2. Arbetsformer och stöd för användande av målspråket
3. Vägledning och arbetssätt för att pröva strategier då språket inte räcker till
4. Klassrumsklimat för att förebygga talängslan och uppmuntra användning av språket

Frågeställning 2: I vilken utsträckning skapar skolan förutsättningar för en undervisning av hög kvalitet som ger elever reella möjligheter att fullfölja sina studier i moderna språk?

1. Likvärdig status kring undervisningen i moderna språk
2. Arbete för att säkra kompetens till undervisningen i moderna språk
3. Förutsättningar för fjärrundervisning i moderna språk (endast för skolor med fjärrundervisning)
4. Arbetssätt för att främja att fler elever fullföljer studier i moderna språk

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:
(<https://www.skolinspektionen.se/aktuellt/pagaende-inspektioner/skolans-arbete-for-kvalitet-i-undervisningen-i-moderna-sprak--undervisning-for-kommunikativ-for-maga/>)

Bilaga 2: Författningsstöd

Enligt **skollagen**¹ ska elever i grundskolan erbjudas undervisning i moderna språk. I **skolförordningen**² anges under vilka förutsättningar som undervisning ska erbjudas och anordnas i språken franska, spanska och tyska. Under vissa förutsättningar får fjärrundervisning anordnas i ämnet moderna språk i grundskolan (10 kap 4 och 8 §§ och 21 kap 2-5 §§ skollagen, 5 a kap. 2-4 §§ och 9 kap. 5-7 skolförordningen).

Frågeställning 1

Enligt **skollagen** ska det i utbildningen i grundskolan tas hänsyn till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. I skollagen föreskrivs att utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Vidare anges i skollagen att elever i grundskolan ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Av skollagens framgår också att utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. Av **skolförordningen** framgår att eleverna genom strukturerad undervisning ska ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd i den omfattning som behövs för att skapa förutsättningar för att eleverna ska nå de kunskapskrav som minst ska uppnås och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen. Av **läroplanen** framgår att skolan ska erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärares ledning. Vidare anges i läroplanen att läraren ska ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande samt stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan. Därtill framgår av läroplanen att läraren tillsammans med eleverna ska planera och utvärdera undervisningen. Av läroplanen framgår också att rektorn har ansvaret för skolans resultat och, inom givna ramar, har ett särskilt ansvar för att skolans arbetsmiljö utformas så att alla elever, för att själva kunna söka och utveckla kunskaper, ges aktivt lärarstöd och får tillgång till och förutsättningar att använda läromedel av god kvalitet (1 kap. 4-5 §§, 3 kap 2 § och 5 kap 3 § skollagen, 5 kap. 2 § skolförordningen, Lgr11; 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande).

Av **kursplanen**³ för ämnet moderna språk framgår att undervisningen i moderna språk syftar till att bland annat ge eleverna möjlighet att utveckla en allsidig

¹ Skollag (SFS 2010:800)

² Skolförordning (SFS 2011:185)

³ Förordning (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet, Kursplaner, 5.6 Moderna språk.

kommunikativ förmåga. Denna förmåga innebär att förstå talat och skrivet språk, att kunna formulera sig och samspela med andra i tal och skrift och att kunna anpassa sitt språk till olika situationer, syften och mottagare. I den kommunikativa förmågan ingår även språklig säkerhet och att kunna använda olika strategier för att stödja kommunikationen och lösa problem när språkkunskaperna inte räcker till⁴ (Lgr11; Kursplaner, 5.6 Moderna språk).

Frågeställning 2

I **skollagen** föreskrivs att det pedagogiska arbetet vid skolenheten ska ledas och samordnas av en rektor. Rektorn ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas och ansvarar för att kvalitetsarbete vid skolenheten genomförs. I **läroplanen** anges att rektor ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen och kunskapskraven. Vidare har rektorn, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får den ledning och stimulans de behöver och att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och att lära av varandra för att utveckla utbildningen (2 kap. 9 § och 4 kap. 4 § skollagen, Lgr 11; Varje skolas utveckling, 2.8 Rektors ansvar).

En elev i grundskolan ska enligt **skollagen** ges extra anpassningar om det befaras att eleven inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. Särskilt stöd i grundskolan ska ges elever på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Av **läroplanen** framgår att alla som arbetar i skolan ska uppmärksamma och stödja elever i behov av extra anpassningar eller särskilt stöd. Vidare framgår att rektorn har ett särskilt ansvar för att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får de extra anpassningar eller det särskilda stöd samt den hjälp de behöver (3 kap 5 och 7-10 §§ skollagen, Lgr; 2.2 Kunskaper, 2.8 Rektors ansvar).

⁴ Förordning (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet ändras den 2 juli 2021 genom förordning SKOLFS 2021:5 som tillämpas första gången på utbildning från och med höstterminen 2022 (Lgr22).

Bilaga 3: Mall för huvudmannens redovisning

Detta formulär kan användas som stöd för er när ni redovisar hur ni har arbetat med de utvecklingsområden som Skolinspektionen har identifierat i samband med den regelbundna kvalitetsgranskningen.

Redovisningen av vidtagna åtgärder ska fastställas av huvudmannen.

Utvecklingsområde 1: Rektorn och lärarna behöver göra eleverna mer delaktiga i planeringen samt efterfråga och löpande använda elevernas återkoppling för att skapa en varierad undervisning där interkulturella inslag blir en naturlig del av arbetet.
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur skolenhetens/verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:
En viktig del i Skolinspektionens arbete är att ta del av elevernas synpunkter om sin skolsituation i våra utredningar. Vi skulle därför vilja veta om ni återkopplat vårt beslut till eleverna och i så fall på vilket sätt?
Utvecklingsområde 2: Rektorn och lärarna behöver uppmuntra, skapa möjligheter och utveckla användningen av målspråket hos såväl elever som lärare.
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:

Beskriv hur skolenhetens/verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:
En viktig del i Skolinspektionens arbete är att ta del av elevernas synpunkter om sin skolsituation i våra utredningar. Vi skulle därför vilja veta om ni återkopplat vårt beslut till eleverna och i så fall på vilket sätt?

Utvecklingsområde 3: Rektorn behöver skapa förutsättningar och uppmuntra ett gemensamt utvecklingsarbete i ämneslaget moderna språk som vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet samt möjliggöra ämnesdidaktisk kompetensutveckling för lärarna.
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur skolenhetens/verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:
En viktig del i Skolinspektionens arbete är att ta del av elevernas synpunkter om sin skolsituation i våra utredningar. Vi skulle därför vilja veta om ni återkopplat vårt beslut till eleverna och i så fall på vilket sätt?

Utvecklingsområde 4: • Rektorn behöver systematiskt följa upp och återkoppla på undervisningen och ämneslagets kvalitetsarbete i moderna språk.
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur skolenhetens/verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:
En viktig del i Skolinspektionens arbete är att ta del av elevernas synpunkter om sin skolsituation i våra utredningar. Vi skulle därför vilja veta om ni återkopplat vårt beslut till eleverna och i så fall på vilket sätt?